

POKORNY (638) *ai*

Oba o jasne.

comp i sup (8+10) -pokorniejszy (18); -e- (2), -(e)- (16). *sup* nã- (7), n(a)j- (3); nã- *OpecŻyw*, *FalZioł*, *Diar*, *RejPs*, *RejPos*, *LatHar*; n(a)j- *PatKaz II* (2); nã- : n(a)j- *PatKaz III* (1:1); ~ nã- (3) *OpecŻyw*, *RejPos*, *LatHar*, na- (1) *RejPs*, n(a)- (3).

sg m N pokorny, pokorniejszy, nãpokorniejszy (69). \diamond *G* pokorn(e)go (15). \diamond *D* pokornému (11); -ému (1) *OpecŻyw*, -emu (1) *KochPs*, -(e)mu (9). \diamond *A* pokorného (23), pokorny (5); -ého (3), -(e)go (20). \diamond *I* pokornym (18), pokorn(e)m (1) *RejPs*. \diamond *L* pokornym (4), pokorn(e)m (1) *RejPs*. \diamond *V* pokorny (4). \diamond *f N* pokornã (38), pokorna (1), pokorn(a), pokorniejsz(a), nãpokorniejsz(a) (9); ~ (*attrib*) -ã (32), -a (1); -ã : -a *OpecŻyw* (7:1); ~ (*praed*) -ã (6). \diamond *G* pokornéj, napokorniejszój (19), pokorné *OpecŻyw* (2); -ój (1), -(e)j (18). \diamond *D* pokorn(e)j (3) *TarDuch*, *RejPos*, *GrabowSet*, pokorné (1) *OpecŻyw*. \diamond *A* pokornã, nãpokorniejszã (38) [*w tym zapis*: -a (1)]. \diamond *I* pokornã, pokorniejszã (17). \diamond *A a. I* pokornã, n(a)jpokorniejszã (3). \diamond *L* pokorn(e)j (6). \diamond *V* pokornã, nãpokorniejszã (2). \diamond *n N* pokorné (25); -é (5), -e (1), -(e) (19); -é : -e *OpecŻywSandR* (2:1). \diamond *G* pokorného (39); -ého (1), -(e)go (38). \diamond *D* pokorn(e)mu (3). \diamond *A* pokorné, nãpokorniejsze (13); -é (1), -(e) (12). \diamond *I* pokornym (30), pokorn(e)m (4) *TarDuch* (3), *RejPs*. \diamond *L* pokornym (6). \diamond *pl N m pers* pokorni, pokorniejszy (22). *subst* pokorn(e), pokorniejsz(e) (4). \diamond *G* pokornych (37). \diamond *D* pokornym (33), pokorn(e)m (1) *RejKup*. \diamond *A m pers* pokorné (42); -é (3) *OpecŻyw*, *SiebRozmyśl* (2), -e (1) *KochPs*, -(e) (38). *subst* pokorn(e) (27). *m pers a. subst* pokorn(e) (2). \diamond *I m* pokorn(e)mi, pokorniejsz(e)mi (11), pokornymi (8); -(e)mi *HistAl*, *LubPs* (2), *RejZwierz*, *BielKron*, *RejPos* (3), *SkarŻyw*, *KlonKr*; -ymi *GrzegŚm*, *SkarJedn*, *WujNT* (3); -(e)mi : -ymi *RejWiz* (1:3). *f* pokorn(e)mi, n(a)pokorniejsz(e)mi (25), pokornymi (5); -ymi *MetrKor*, *ZapWar*, *SkarŻyw*; -(e)mi : -ymi *Diar* (2:1), *RejAp* (1:1). *n* pokorn(e)mi *RejPos* (3), pokornymi (1) *LubPs*. \diamond *L* pokornych (6). \diamond *V m pers* pokorni (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

*Mający poczucie własnej niższości, uległy, uniżony, skromny; wyrażający pokorę, pochodzący z niej; humilis Vulg, HistAl, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, Cn; placidus Mącz, Calep; supplex Mącz, Cn; comis, mansuetus, mitis, sedatus Mącz; mansues Calep; demissus, infimus Cn (638) : Nie trzebać fie w file kochać/ Wielkać nie może długo trwać. Ale kto ieft pokorniejszy/ Tenći bywa prześpieczniejszy *BierEz K*; Tedy fie vkáže bytz na tym świecie mędrífy/ ktory dlá pana Iezu Kryfta nauczył fie bytz głupi ij pokorny. *OpecŻyw* [192], 8 [2 r.], 10, 11v, 12, 15 (29); *OpecŻywSandR nlb* 3v, 4; obral yã [*Maryje*] duch ízwyały bycz naypokorniejszã *PatKaz II* 47v, 36v, 63; Gloua yey [*Maryi*] byla nye yako podługovata, czolo [...] myernye uyelkye slufzne pokorne *PatKaz III* 121, 121, 126v, 135, 148; *BartBydg* 18; *TarDuch* A8v, B, B2v, B4v, B6v; *GlabGad* P8; *WróbŻoít* V7v, nn7v, pp3v, pp5v; Pokorne narzekanie pokutuiącego człowyeka. *RejPs* 57 marg, 165v, 170v, 208v, Ff2v; *HistAl* 18; *LubPs* B6 marg, Ev, Iv, cc2v, ee5, hh4; *KrowObr* 3v, 26, 30, 35, 153, 160, 166v; *Leop RRrr*4; *MArtynus* trzeći/ był Papieżem trzy látá y íześć miefięcy/ człowiek pokorny/ od wízytkich vmiłowany *BielKron* 174, 71, 93v, 103 [2 r.], 108, 118v [2 r.], 214v; *Mącz* 159c, 305d; *RejAp* 36, 135; Stan pokorny naplátniejszy v páná. *RejPos* 13v marg, 1 marg, 1v, 2 [2 r.], 3v [2 r.], 13v [3 r.] (27); Otóz potrzeb násládownáć Páná y iego pokornéy náuki/ tákże pokornych ípraw. *BiałKat**

38v; *RejZwierc* 201, 257v *marg*, *Bbbv*; *WujJud* 82; *RejPosWstaw* [21²]; *BudBib Eccli* 29/11, 2.*Mach* 9/18; Lecz fię niech chwali brát pokorny/ w wywyżzeniu fwoiem. *BudNT Iac* 1 /9; *CzechRozm* 234v; *PapRPan* F2v, Aa2v; *KarnNap* C4v; Na tey drodze/ żadną miarą ná koniu fiedzić niechciał [św. *Piotr Celestyn*]/ iedno ná ośielku: nie przeto/ áby ofobliwości w tym fzucał/ ale ifz od fwych zwyczaiow pokornych/ oderwać fię rychło niedał. *SkarŻyw* 472, A5, 31, 112, 358, 472 (12); Bo nic po tákiey pokorney/ fpowiedzi/ gdy przedsię to człowiek płodzi cze^{go} fię fpowieda. *CzechEp* 105, 105; *ReszList* 144; *ArtKanc* A4, A16, I4; *GrabowSet* P4; *LatHar* [+10], 337, 549; *WujNT Zzzzz4v*; *SkarKaz* 351a; Lecz Páná w tym niezczęściu ó cierpliwość profzę/ Y ku niemu pokorny głos záfwe wynofzę. *CzahTr* B; *GosłCast* 46, 57; *SkarKazSej* 696a; *KlonWor* **v.

pokorny komu (2): *SkarŻyw* 82, 356; krolestwo to Polkie/ y z przyległymi pánftwy y z ludem tobie pokornym/ záchoway Pánie Iezu Chryfte *SkarKazSej* 683b.

pokorny ku komu (1): ále odftęptwo od wiary s. y iedności kościoła fwego/ mieczem pogánłkim gubi. ktorym iz iuz blisko do fzyie wáfzey przymierza: tym pokornieyfzy ku P. Bogu [...] zoftawác maćie. *SkarKazSej* 688b.

pokorny w czym (2): nye yeft rzecz uyelka pokornym bycz wzgardzenyu *PatKaz III* 108v; *KrowObr* C4.

pokorny w kim (1): Widzyałem trapienie ktore Pan Bog dał fynom ludzkim/ áby byli pokorni w nim. *BielKron* 79v.

W połączeniach szeregowych (30): *OpecŻyw* 2v; *PatKaz III* 122, 150v; *FalZioł* V 51; *BielŻyw* 148; Boć Duch zły/ ma dofić ludzi w obłudności pokornych/ miltzących/ tzudnie mowiących/ tzyłthych/ poftzających *KrowObr* C4, 5v, 166v; *BielKron* 166v, 168v; *Mącz* 61b, 208c, 302b; *RejPos* 2, 2v, 271v, 324; *BiałKat* 306; znaymy że duch Kryłthufow iest duch Boży pokorny/ cíchy/ niegniewliwy/ niepopędliwy/ niefwarliwy/ niemściwy/ ále miłości pełen *GrzegŚm* 65, 66; *SkarŻyw* 460, 527; *CzechEp* 316; *NiemObr* 20; *Calep* 810b; Vczyń mię Pánie Boże moy [...] poftulznym bez fpzeciwienia/ vbogim bez vprzykrzenia/ czyłtym bez nárafzenia/ cierpliwym bez fzemrania/ pokornym bez obłudnego zmyślenia/ wesołym bez rospufty/ fmutnym bez ftruchláłości *LatHar* 22; *WujNT 1.Petr* 3/8; *SkarKaz* 83a; Dáley oto będzie miał [syn] dziewczkę cnotliwą, Pokorną, vrodziwą, w ftárożytnym domu Slácheckim vrodzoną *CiekPotr* 28; *KlonWor* 61.

W przeciwstawieniach: »pokorny ... pyszny (10), hardy (a. hardość) (6), okrutny (4), gniewliwy (2), powyszony (2), groźny, mocny, prostak, srogi, uporny, waśniwy, wielmożny« (28): Bowiem wlyzłtki rzeczy groźne/ Zwyczaj ie czyni pokorne *BierEz* H3v; bo lepłfy iest mąż pokorny nad męża motzného *OpecŻyw* 35; Pyfznij czo chcecie to mieycie/ Nám Pokornym Cznotę dáyeie. *ForCnR kt*; *PatKaz III* 108v; *RejKup* r3; *BielKom* F5v; *LubPs* dd6v *marg*; *KrowObr* 7v; Bo fie rodzi gniewliwy/ rodzi fie pokorny/ Rodzi fie ieden proftak/ drugi záfie dworny. *RejWiz* 117; *BielKron* 103 [4 r.], 109; Gdyż on záfzdy obiecuie lzyć á niłzczyć myfli á fercá powyzłzone/ á powyzłzác pokorne. *RejPos* 201v, 56v; á wżdi widamy rozne náture: Ieden waśniwy/ drugi pokorny/ ieden rychły drugi leniwy/ ieden grędą drugi inochodą *RejZwierc* 67v, 2v, 67v; *WujJud* 132v; Abowiem Pan náłz przyśc raczył raz ná fwiát pokorny/ powtore przydzye wielmożny/ w chwale Bogá Oycá *RejPosWstaw* [21³]; *KochPs* 24; IM więcey Pánowie y Krolowie świeccy P. Bogu pokorni byli: tym frozłzy y hárdfzy

nieprzyjacielom swoim zoftawali. *SkarŻyw* 356; *Paprup* L4; Hárdość/ niech pokorney/ nie dokucza/ dułzy *GrabowSet* S2v; *LatHar* 607; MALVTCY nie łącz proftacy/ ále pokorni. *WujNT* Zzzzz4v; tyś vporny á żadnemu lię łądzić nie dałz/ á oni byli pokorni y ná kościelnym rozłádku przeftawali. *SkarKaz* 43a.

W charakterystycznych połączeniach: pokorna(-y, -e) (pokorni) cierpliwość, człowiek (człęk) (11), czoło, dusza, listy, ludzie (lud) (13), narzekanie (2), odzienie, ofiara (ofiarowanie) (3), (naświętsza) panna (dziewica, dziewczka, panienska) [o Matce Boskiej] (11), pokuta (2), przyście [Pana Jezusa] (4), słowa (2), spowiedź (4), twarz (2), umysł, weźrzenie, (za)wołanie (3), zwyczaj.

Wyrażenia: »pokorna cichość« [szyk 1:1] (2): ROłpomni moy miły Pánie ná Dawida sługę thwego/ A obeźrzy vtrapienie y pokorną ćichość iego *LubPs* dd2; *LatHar* 35.

»pokorne dziękowanie« [szyk 2:1] (3): Iezufa milégo łwé milé matuchnie pokorné dziękowanié. *OpecŻyw* 87v; *OpecŻywSandR nlb* 3v; *LubPs* P4 marg.

»pokorne milczenie« (3): *OpecŻyw* 130; *OpecŻywSandR nlb* 4v; Iezu ktorys pokornem thwoiem milczeniem biłkupa y inłze nauczone w piłmie w gniew pobudził. *TarDuch* C2v.

»pokorna(-e) modlitwa (a. modlenie)« [szyk 15:5] (20): Izali nie rozumiełz iż Bog nie dla pieniędzy áni dla krwie cielcow skopow y kozłow/ ále dla cnotliwych łpraw y dla modlitw pokornych [propter ... orationis eloquium] bywa ku miłofierdziu porułzon *HistAl* I8v; Obeźrzyłz lie ná me pokorne modlenye/ Gdyż znałz thákyye wyelkyye moye vniženyye *LubPs* ee4, P4 marg, S4v, T2; *RejWiz* 165 marg, Cc7v; iedenże to łam ten Kápłan á zbáwiciel náłz/ ták iáko tu łłyłzyłz/ ofiáruie ty wdzięczne wonności pokornych modlitw náłzych przed máyefatatem thego łtráłzliwego Bołtwá łwego. *RejAp* 72, 73v; *RejPos* 3v, 37v, 193v, 349v; *BiałKat* 221; *RejŻwierc* 264v [2 r.], Bbbv; *WujJud* 93; Widziłz iłz do Chryłtuła y przez Chryłtuła z przyczyną świętych Bożych á z pokorną modlitwą idziem. *SkarŻyw* 358; *VotSzl* B2.

»pokorna myśl« [szyk 14:3] (17): *RejPs* 159; *RejKup* r3, v4v, dd8v; *LubPs* I2; *RejPos* 48 [2 r.], 134, 199 [2 r.], 201v, 228v, 328v; Iż zá hárdego chłubą prętká háńbá chodzi/ Acz więc y pokorna mył pod čás ná to godzi. *HistLan* F5v; *SkarŻyw* 16; Mył prawdziwie pokorna: ma mu być oddána/ Y to iełt nawdzięcznieyła ofiára v Pána. *ZawJeft* 32; Słowa vłt moich/ mył łercá moiego Pokorną/ przyiáć rácz vniżonego *SzarzRyt* A4.

»pokorna postawa« [szyk 5:1] (6): Bywać połtáwá pokorna/ Ale pod nią mył niewierna. *BierEz* P3, R4; Modestus vultu, Pokorney połtáwy. *Mącz* 228c; *RejPos* 1, 2; *RejŻwierc* 49v.

»pokorna (napokomiejsza) prośba« = *supplicium* *Mącz*, *Calep*; *supplicatio* *Mącz*, *Vulg*; *supplex petitum* *JanStat* [szyk 67:7] (74): prołzily łha náłz pokornymy prozbamy abyłz my ym dworw náłchego połprziely a dozwołyly *MetrKor* 26/62; *OpecŻyw* 78v [2 r.], 82, 152v; á ták y ná pokornieyłłei prozby mey prołłę áby niebył teskliwy wyłłuchác. *RejPs* 127v, 125v, 157v, 167v, 197; *ZapWar* 1545 nr 2646; jedno iże się my tego słusznie u WKM swego MP pokornymi prołłbami dopraszamy, abył nas WKM przy tych kondycyjach [...] zostawić raczył. *Diar* 47, 21, 46, 49, 74, 88; *LubPs* B3, B5 marg, C3 marg, Gv, H3 (9); *BielKron* 110 [2 r.]; *Mącz* 305d [2 r.]; *RejAp* 8v, 14, 88v; A ktoż nam inłzy obiáłnić może/ iedno ten włzechmogący Pan/ do ktore⁸⁰ łie pokornymi prołłbami vcieczmy/ áby tho nád námi miłostíwie z łálki łwey łwiętey okázác raczył *RejPos* 129v, 3v, 10, 14,

37, 46v [2 r.] (29); *RejZwierc* 200, 201v, 256v, 264, 264v [2 r.], 265; *Calep* [1035]a; *GrabowSet* X3; *WujNT* 309, *Hebr* 5/7; dofyć czyniąc pokornym prośbom poddanych náleznych/ Státutem ninieyłym fkazálifmy/ y fkazuiemy: áby [...] *SarnStat* 917.

»pokorna skrucha« (1): Widząc Pan Bog pokorną fkruchę y pokutę ich [*Niniwitów*]/ zmiłował fie nád nimi. *BielKron* 92.

»pokorny(-a) ((na)pokorniejszy) sługa, służebnica« [szyk 4:2] (5:1): ktory [*Marcholt*] moym włáfnym nakładem przez Ianá bakálarza z Koffyczek też flugę twego pokornego/ wyłożon iest wpolfkie zláćiny. *March¹Wiet* Av, A2; *PatKaz II* 63; *RejPos* 57v; *SkarŻyw* 160; BAdź pozdrowiona Pánno Márya/ fluzebnico przenaświétlzey Troyce napokornieyfa. *LatHar* 38.

»służba, posługa pokorna« [szyk 4:2] (5:1): *March¹Wiet* Av; Wielmożnemu panu Krzifstofowi z Szidlowcza Woiewodzie ij Starofcie Krakofskiému etc. panu fwému łalkawému/ Ieronim Wietor Impreffor/ fluzbę fwą pokorną ij vkłoneę powiedá. *ForCnRWiet* Av; *FalZioł* +2; *LibLeg* 9/49v; *HistAlHung* A2; Czytánim/ cáley nocy modlitwámi/ pofty/ y pokornymi poftugámi/ zábáwiála życie fwoie *SkarŻyw* 193.

»pokorny ukłon« (1): Potym vcielfywffly fwé duffe/ s pokornym vklonem od niego z wielką radością odiechali *OpecŻyw* 25.

»pokorne uniżenie« (1): Pokorne vniżenie wyernego przed máiefstatem Páńfkim *LubPs* bb3 marg.

Szeregi: »cichy, (a, i) pokorny; cichy i (a) pokornego serca« = *mitis et humilis corde PolAnt*, *Vulg* [szyk 22:6] (18;10): *OpecŻyw* 71v; Weście mé iarzmo na się/ a vczcieię odemnie zećiem iá cíchy iest i pokorného ferca *MurzNT Matth* 11/29; *LubPs* I4v marg, V3; Vtzćie fię odemnie: ábowiem iam iest cíchego y pokornego fercá *KrowObr* 34v, 49; *BibRadz* *7; A Anyoły pokorne á cíche wzywał ná to mieyfce ku fwięthey fluzbye fwoiey. *RejPos* 56v, 3v [2 r.], 118v, 199, 287, 288v, 313; *GrzegŚm* 66; Ofobliwyżeś ty żołnierz/ iákiegoś zuchwálego á nie ćierpliwego Hetmáná? A pewnie nie onego naywyżlzego/ nam od Bogá dánego/ cíchego y pokorne^{go} Hetmáná Iezufá Chriftuáfá? *CzechRozm* 233, 233v; *CzechEp* 18, 43; Po czym też łatwie poznać/ kto iest z owieczek Chriftuofowych/ y do ftadká iego cíchego/ á pokornego należy *NiemObr* 18, 18; *BielRozm* 8; *Calep* 637a; *LatHar* 197, 533; *WujNT Matth* 11/29; *SkarKaz* 515b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 10 r.]

»pokorny i cierpliwy« (1): bog pokornych y czyerplyuyych fwych flug nyeopufzcza *PatKaz II* 63. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»cny i pokorny« (1): Ale y on żony pierwey/ Tákież powiádał cnoty iey: Iż była cna y pokorna/ Nie będzie iey żadna rowna. *BierEz* P.

»malutki i pokorny« (1): Ktorzy fą málutcy y pokorni. *WujNT* Bbbbbbb.

»mierny i pokorny« (1): s ktorzych [*wnuków Tarkwiniusza*] tákież ieden był mierny y pokorny/ drugi okrutny. *BielKron* 103. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»nabożny a pokorny« (1): tedy potrzebá nam wprzod onego zá niezliczone grzechy/ niezmierne zbytki y fwowoleńtwá náfze vbłagáć: przez nabożne á pokorne modlitwy *VotSzl* B2. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»niski (naniższy), (i, albo) pokorny« (4): *SkarŻyw* 117; *Calep* 491b; *LatHar* 334 *marg*; W. K. M. mego Miło: Páná. Naniższy y pokorny Kápłan y fługá X. Piotr Skárgo Societatis IESV. *SkarKaz*) (4v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pobożny i pokorny (pobożniejszy i pokorniejszy)« (2): A gdzie były zbiory álbo kościoły lżejzym kółztem opátrzone/ tám też pobożniejze y pokorniejze ípráwy zázwdy bywály. *RejAp* 34v; *LatHar* 593.

»pokorny i poddany« (1): A Pan Iezus o oney mu [*Ananiaszowi*] wielkney y prętkney odmiánie powiedziál: Iufz fię go [*Pawła*] bác nie możefz/ ítał mi fię iufz pokornym y poddánym *SkarŻyw* 82. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokorny i podły« (1): Pokorne y podłe odzienie iey nie vkázowáło/ iáko v drugich/ nádętego fercá *SkarŻyw* 195.

»pokorny i posłuszny« (3): *SkarJedn* 148; *SkarŻyw* 580; Ale ci malutcy/ fąc pokorni y posłufzni fynowie kościołá powfzechnego *WujNT* 237. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»pokorny a powolny« (1): (*nagł*) *Copia* Lysthu od pana Vylamowskie⁸⁰ chtorym vypyssuye odpowyczy na pofselfthwo do Celfarza Tureczkiego (-) Nayasnyeyfzy mylosciwy Crolyv po zalieczenyv moyey pokorney a powolney ssluzby. Przithym [...] ofnaymvye yzem [...] *LibLeg* 9/49v.

»prosty i pokorny« (1): Ale tu fłuchay opátrznóści Páná tego/ iz vpadł los ná onego świętego á proftego y pokornego człowieká/ ná Mácieiá świętego. *RejPos* [290]v.

»skromny, (i) pokorny« (3): *Mącz* 224d; Ieden musí być hoyny drugi łákomiec/ ieden trzeźwi drugi opilec/ ieden fskromny pokorny drugi iádowity á gniewliwy *RejZwierc* 67v; *NiemObr* 13. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»skruszony a (i) pokorny« [*szyk 4:2*] (6): *OpecŻyw* 90v; *RejPs* 77v, 186v; y święthe imię iego ná wyfokości/ y w świętym przebywájący/ y z fkruffonym y pokornym duchem [*con trito et humili spiritu*] *Leop Is* 57/15; Przykład przywodzący ábyfmy byli pokornego á fkrufzonego fercá. *HistRzym* 110; *RejPos* 47v.

»ubogi a (i) pokorny« [*szyk 3:2*] (5): *PatKaz III* 108; *KrowObr* 166; *RejPos* 200; Y iáko bylá miedzy infzemi pyfznie vbránemi pánnámi poftáwiona tá vboga Hefter á pokorna żydoweczka *RejZwierc* 201; *NiemObr* 57. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokorny i układny« (1): Tu zowie dzieciátkiem tego ktory iefth pokorny y vkładny prawdziwie á nie obłudnie. *BibRadz II* 12b *marg*.

»pokorny a (i) unizony (napokorniejszy a naunizeńszy)« (24): *RejPs* 97; Celnik zafię ítánawfzy zdaleka/ niechciał podnieść y oczu fwych w niebo/ ále tłukł pierśi fwe/ mowiac/ Boże bądź miłóściw mnie grzełznemu. (*marg*) Tyć fą znáki fercá pokorne⁸⁰ y bárzo vniżonego. (-) *BibRadz Luc* 18/13; *RejAp* 14; izbychmy fie nie obrażáli/ ták iáko żydowie y pogáni/ ná tym ták pokornym á vniżonym przyfciu Páná tego. *RejPos* 1; Iáko fie pan kocha w pokornym á w vniżonym ítanie/ á iáko nikt nie ma pokládác nádzyeie w doftoienftwie áni w vniżeniu fwoim. *RejPos* 11v *marg*, 4, 37v, 48, 86v, 134 (18); *RejZwierc* 264v [2 r.], 265. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»pokorny a upadły« (1): a ty vznawfły pokorná a vpadłą myfl nálfę ínadz ípowfciągniefz moznófc ręki fwoiey ktorás był iufz nagotował na skaranie nálfę *RejPs* 159.

»pokorny a wierny« [szyk 5:5] (10): Iáko pokorną á wierną modlithwę Pan wdzyęcznie raczy przymowác *LubPs* P4 marg; *RejAp* 73v; A kędyfz/ á iákoż nam przyść ku tey miłościwey obronie á opiece iego/ iefli nie będzie miłofierdzia iego/ á iefli łobie tego pokornemi á wiernemi prośbami łwemi nie vzebrzemy v niego *RejPos* 132v, 1, 29, 37v, 134, 202, 214, 328. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

W przen (102) : Tákżeć ten Pan by Cyprys/ iednoć łzyfzki rodzi/ Tym łláchetnym Iábłonkam náłzym nie záfzkodzi. Bowiem tám pychy wiele/ ále łkutku máło/ Dłuzey náłze pokorne drzewko będzie łtało. *RejZwierz* 37.

Przysłowie: BielKom F5; Bona comparat praesidia misericordia, Pokorney głowy miecz nie łiece. *Mqcz* 224c.

Wyrażenia: »pokorny baranek« [szyk 2:1] (3): O Iezu náłłodłfy/ baranku pokorny prośłę cie powidzże mi o nieplacź/ czemus łie obrzezatz dál? *OpecŻyw* 23, 124v; Do tego czáfu wilk y lew piekielny gorę miał y krolował/ y włzytki zábijał: oto łię łichy y pokorny báránek vkázuie/ ktory głowę iego łkrufzy/ á włzytki wierne z iego mocy wybáwi. *SkarKaz* 515b.

»pokorna (napokorniejsza) owca (a. owieczka)« (2): *OpecŻyw* 85v; bo bez wielkiej łzkody/ nie páłł ten Chriřtułowych pokornych owieczek będąć łyn zátřacenia y grzechu człowieczek. *CzechEp* 425.

»pokorne (napokorniejsze) serce; w sercu pokorny« = *humilis corde PolAnt, Vulg* [szyk 65:29] (90;4): *OpecŻyw* 90v, 135; *PatKaz II* 48, 49v; była marya [...] włerczu pokorna włlouye uazna wumyłzle rołtropna wmouye rzatka veczczyenyu ułtauyczna *PatKaz III* 109, 145; *TarDuch* D; *RejPs* 77v, 186v, 220v; Kiedy bys łię vczielk kniemu A pokorne łercze iemu. Sprawą wiarą ofyarował Prętko bys tam Łalkę poznał *RejKup* g7, m7, Nv, S; Dobrorzeczenie zá dobrotliwość Páńłką vłtáwicźne/ ktore łudzye łerczá pokornego záváždy vłty łwemi wyláwiáya. *LubPs Iv marg*, B5, Z6 marg, aa2, dd6v marg; *Leop Is* 66 arg, VV v; Ktory łeft pokornego łercá ty rzeczy vważa [*Qui minuitur cogitat haec*] *BibRadz Eccli* 16/22[23], *Dan* 3/87, II 44d marg; *BielKron* 298; *RejAp* 36; *HistRzym* 110; Iż modlitwá łercá pokornego przeníknie obłoki *RejPos* 13v; áby nie wiedzyeli o oney łrogości ktora łie ma dziać á wypełnić łie nád nimi/ iefliby ktorzy byli ktorzyby [...] nie przyłłonili łie s pokornemi łercy k niemu/ iáko ku Pánu łwemu. *RejPos* 106; ciefzcziefz łie tedy wy nędzni prołtacy á łercá pokornego/ kthorzykolwiek włtępuiecie ná mieyłcá á ná powołánie Páńłkie *RejPos* [290]v, 1, 4, 10v, 13v, 14 [2 r.] (49); Błogoláwieni vbodzy w Duchu/ tho łeft w łobie wewnátrz/ álbo w łercu pokorni *GrzegŚm* 55; *KuczłKat* 265; *ArtKanc* P5; Pokornym łercem/ głolęm pełnym łrwogi/ O łáłkę prołzác/ vpada przed nogi. *GrabowSet* Nv; *LatHar* 197; day łerce pokorné z tákim vnižénięm/ przed łwiętym Máyełtatem twoim/ żeby łie we mnie nieznáłazł ten łprołny grzēł/ Pychá *SiebRozmyśl* E3v; *SkarKaz* 277b. Cf »łichy i pokornego łerca«.

Przen (1) : Bądź pozłrowioná pokorna łzyio Iezułá Chryřtułá/ dla nas połzyikowána *LatHar* 266.

a. *W funkcji rzeczownika* (139) : *OpecŻyw* 40v; ta panna włzytkyem pokornym dary bołkye rozdaua *PatKaz II* 49v; Boże Izraelłki Vłlyłz panie Pokornych Modlithwy *TarDuch* E2v, B5v, E2v; *WróbŻołł* D5v, 112/6, mm4; *RejPs* 205, Ff7; *SeklKat* T3; *RejKup* dd5v, dd8v; *LubPs* P4, X3v, Z5v, Z6; *RejWiz* 156v, 168v, 172v [2 r.], Ddv; Abowiem to mowi wylłoki y powyłzłłony ktory miełłka w wieczności: [...] áby ożywił ducha pokornych/ y ożywił łerce łkrufłłonych. *Leop Is* 57/15, *Ps* 73/21, *2.Cor* 7/6;

Vpornemu vpomie przyłtoi fie łtawić/ Ale to wilczy zwyczaj/ pokornego dławić. *RejZwierz* 50; Poprowadzi pokorne w łprawiedliwołci/ á pokornych náuczcy drogi łwoiey. *BibRadz Ps* 25/9, *Ps* 34/3; *BielKron* 103; wiele pan Bog łamał dekretow łwych: á nád pokornemi á nád łprawiedliwemi zázwdy okázował miłofierdzie łwoie *RejPos* 56v, 4, 46v, 184v *marg*, 202 *marg*, 244v; *BudBib Iudith* 9/13, *Eccli* 3/20[21]; *SkarJedn* 185; rozum da łcichemu/ Drogi objáwi łwoie pokornemu. *KochPs* 34, 152; *SkarŻyw* 140; *KochTr* 19; dułzá k tobie Pánie Wynołi łwą moc: y ma to vńanie/ Ze łię też kiedy oney vžáluiefz/ Y dałz znác iáko pokorne miłufiefz. *GrabowSet* M2, G4, K3, P3, P3v; *LatHar* [+10]; *WujNT* 47, *Rom* 12/16, Bbbbbbb [4 r.]; *SiebRozmyśl* F3, F4v; *SkarKaz* 85b.

pokorny czyj (4): *PatKaz III* 103; *RejPs* 149, 212; A zázwdy z nich/ wedle obyetnic łwych/ wypycha [Bóg] mocarze pyłzne á nádęte/ á poładza w nich wierne á pokorne łwoie. *RejPos* 293v.

W połączeniach szeregowych (4): *Leop Eccli* 35 *arg*; Gdyż tám łcierpliwe/ łciche/ pokorne/ łprawiedliwołci pragnące/ pokoy czyniáce/ y pokoy miłuiáce/ y przełádowánie odnołzące záleca *CzechRozm* 234v; *ReszPrz* 101; *LatHar* 279.

W przeciwstawieniach: »pokorny ... pyszny (23), hardy (12), mocarz (10), zły (3), grzeszny (2), złołciwy (2), zuchwały (a. zuchwalec) (2), książę, mocny, nádęty, okrutnik, prostak, przeciwny, warchoł, wyniołsty, złołnik« (59): *OpecŻyw* 11v; Iezu ktorys taiemnicze mądrołci pyłznym zakrył, á pokornym obiawił. łmi(łuy) łie nad nami. *TarDuch* B4; zebránie wiernych rozráduie łie/ vłlyłławłłsy ony łprawiedliwe wyroki/ łtráłłiwe złym/ á poćiefzne pokornym *RejPs* 143v, 55, 212; *RejKup* o8; *KromRozm II* p2v; á mądrołci iego nie máłz końcá żadnego/ ktory pokorne przyymuie/ á złołniki poniża. *LubPs* ff2v *marg*, R4; *KrowObr* 25; Gdyż Pan iáwnie obiecał/ á dobrze to vmie/ Iż wyłzłzy pokornego/ á hárdego łtumi. *RejWiz* 189; *Leop Iac* 4/6, 1.*Petr* 5/5; Pan łtráca kłiążęta ż [!] łtolic/ á na ich mielłce pokorne wyładza. *BibRadz Eccli* 10/15[17], *Luc* 1/48; *OrzRozm* I2; *BielKron* 1v, 214, 298; *SarnUzn* 7v; *HistRzym* 41; O włzechmogący á dziwny Boże iákoż tho tobie bárzo łacno vczyniłc s prołthatká [!] Doktorá/ z niewierniká wiernego/ z okrutniká łcichego á pokornego. *RejPos* 283v, 13v, 14, 56v, 184v, 200v *marg* (14); Pan zázwdy obiecuie łtumiłc wyniołłe/ á podwyższyć pokorne. *RejZwierc* 257v, B3, 47v, 53v [2 r.], 69v, 201v, 218v; *CzechRozm* 211v; *PaprPan* L3v; *SkarJedn* 353; *KochPs* 53, 213; *SkarŻyw* 328; *GrabowSet* T2; *LatHar* 66, 619; Málutcy, nie prołtacy, ále pokorni. *WujNT* 237 *marg*, 191 *marg*, *Iac* 4/6, 1.*Petr* 5/5; *SiebRozmyśl* F4; Ták zuchwálce łkracał: á z pokornemi, W pokoiu mielłzkał, nie wzgárdzáiác niemi. *KlonKr* Av; Miał wiárę z ktorą do kołciółá przyłzedł: iż P. Bog grzełzne karze/ á czyni miłołsierdzie pokornym *SkarKaz* 349b, 581a.

Szeregi: »cichy a (i) pokorny« [*szyk* 4:1] (5): *RejPs* 216; *RejPos* 265, 283v; *SkarŻyw* 196; Bołc też ma dyabeł łciche y pokorne: ma czyłłte/ y iáłmużniki y połtow pilnuiáce/ y włzeláką połtawę dobrego/ ktorą łtworzył Bog ku záchowánium ludzkitemu. *CzechEp* 38. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.]

»maluczki to jest pokorny« (1): A Pan łam dżyękuje Bogu oycu/ iż łwe łáyemnicze zákrył przed [!] mądrymi y rołtropnymi/ á obyáwił ye máluczkiem/ to yełł pokornym *KromRozm II* p2v.

»niewinny a pokorny« (1): kto łłáchełtwe^m ábo moźnołciá wiele moźe/ niech zwierrchnołc y moźnołc łwą obráca ná bronienie niewinnych á pokornych [*innocentibus et humilibus tuendis*]. *ModrzBaz* 68v.

»posłuszny i pokorny« (1): Bo łalkę Bożą/ która fię pośluznym y pokornym wlewa/ [*heretycy*] vtráciłi. *SkarKaz* 121a.

»prosty, pokorny« (1): Wziął Pan Bog od niewdzięcznego dary łwe/ á dał ie temu proftemu/ pokornemu: ktory ie łobie lepiej ważyć vmiął. *SkarŻyw* 346.

»pokorny a serca spokojnego« (1): Iz błogofławieni pokorni á fercá łpokoyne⁸⁰ ábowiem tácy łynaczkí Bożymi łtáwác łie będą. *RejPos* 271v.

»skromny, pokorny« (1): On łkromné/ on łpokorne/ ná górę ładza/ A hárdé łiepoczefnie ná dól łprowadza. *KochPs* 213.

»ubogi i (a, to jest) pokorny« (4): Pod łobas też łlomę miál/ námes w tym przyklad dál/ vbogim a pokornym^m/ ij też włłytkim nędzny^m. *OpecŻyw* 19, 20, [192]; *WróbŻołt* D6.

»pokorny a uniżony« (2): Modlitwá/ áby pan według łpráwiedliwósci łwey łpokorne á vnížone miłósciwy łpodpomoc raczył. *LubPs* aav *marg*; *RejPos* 184v.

W przen (2) : Závždy łtrzela wyloko/ Pan Bog łpokornemi. *RejZwierz* 59.

Wyrażenie: »pokorny sercem« (1): Bo to łeft łego zwyczáy iz łpokorne łercem ná włłytko łbezpieczeństwo wywodzi/ á oczy nádętę [!] á podniesione włłedy łtłumić raczy. *RejPs* 25.

a. *Znoszony w pokorze* (1) : przyimi z łalką łproszę/ Moy včíłk łpokorny *GrabowSet* K2.

b. *O benedyktynach: łagodny, posłuszny, uległy* (2) :

Szereg: »pokorny albo niski« (1): oni tedy wgnáni łudzie/ będąc w zámutku y w łospátzy/ łobie Zakon áłbo regułę wymylili/ ktorą Regułę łpokorną áłbo níłką názwáli. *KrowObr* 133v.

a. *W funkcji rzeczownika* (1) : Regułę nową łpokornych łobie zmyłili/ y Benedyktową názwáli *KrowObr* 135.

c. *O zwierzętach* (15) : Aleć łpies człowieku wierny/ Acz go łbijesz wždyć łpokorny *BierEz* C4; Támże vkazał nád głową łego Duchá łwoiego łwiętego w łofobie łgołębiczki łpokorney *RejPos* 274v, 274v.

W połączeniu szeregowym (1): Czego łie dołić dołwyadłłono/ [y] łpoznác łatwye z owce/ żwyrzęcy [al]bo łbydłęcýá bárzo łpokornego/ cí[che]go á boyázłiwego. *GliczKsiąż* C8v.

W przeciwstawieniu: »pokorny ... dziki« (1): iáko to y w żwirzethach łwidamy/ iz łbędye łpokorne/ łágodne á gdy łie wzrufzy á zápali tedy łeft łdzike/ łfrogie/ á nápoły łzalone. *RejZwierz* 75.

Wyrażenie: »owieczka, baranek łpokorny(-a)« [*zawsze w porównaniu*] (4:2): botz oto łwidzę/ ijz iá ktorym byl iako baranek łpokorny/ łbęde náłichmiáłt iako łotr iaki związany. *OpecŻyw* 102, 116v, 136; *CzechRozm* 234; *SkarŻyw* 355; Łácno łmie zwałczy/ łSmok w złósci ćwiczony/ łTrudno/ łftuce łrozliczney/ łVlec dułzá łma/ łzdrády łokoliczney. A gdyż tá/ iák łowieczká/ łPokorna/ łpełna włzelákiey łproftoty *GrabowSet* T.

Szeregi: »pokorny, łubieźny« (1): Wynóście łPánłkie/ łchwały łwieczney/ łpráwy/ [...] A łile łmocy łtawá W was łpokornych łubieźnych łZwierzách łptakách łdrapieźnych *GrabowSet* Xv.

»pokorny, łagodny« (1): *RejZwierz* 75 *cf* *W przeciwstawieniu*.

»niewinny i łnapokorniejszy« (1): Bowiem łeft [*baranek*] łmiedzy włzytkimi łziemłkiemi łzwierzety niewinny/ y łnapokorniełszy/ gdyż łniko⁸⁰ łnie vraża/ ani zębem/ ani łrogiem ani łpiętkhá *FalZioł* IV 1c.

»pokorny, niezwałliwy« (1): OSieł [...] Sam iełt pokorny nie zwadliwy/ brzemię by nawiętfze
fcirpi *FalZioł* IV 4b.

α. *W funkcji rzeczownika (1)* : HErkules dziwny mocarz był/ co Smoki biyał/ Hidry/ Lwy/
okrutniki/ á pokorne miyał. *RejZwierz* 43.

Synonimy: cichy, cierpliwy, niski, skromny, uniżony; b., c. posłuszny.

Cf **NIEPOKORNY**

JDok